

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Любешівський технічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

методичні вказівки до виконання самостійної роботи
для здобувачів освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр
денної форми навчання

Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»
Спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»
Освітньо-професійна програма «Будівництво та експлуатація будівель і споруд»
Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»
Спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»
Освітньо-професійна програма «Опорядження будівель і споруд та будівельний дизайн»
Галузь знань 13 «Механічна інженерія»
Спеціальність 133 «Галузеве машинобудування»
Галузь знань 27 «Транспорт»
Спеціальність 274 «Автомобільний транспорт»
Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність 208 «Агроінженерія»
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Галузь знань 241 «Готельно-ресторанна справа»
Спеціальність 24 «Сфера обслуговування»

Любешів 2023

УДК 94(477)(07)
I 90

До друку

Голова методичної ради ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»
_____ Герасимик-Чернова Т.П.

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій
коледжу Бібліотекар _____ М.М. Демих

Затверджено методичною радою ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»
протокол № _____ від «_____» _____ 2023 р.

Рекомендовано до видання на засіданні циклової методичної комісії
викладачів соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов
протокол № _____ від «_____» _____ 2023 р.

Голова циклової методичної комісії _____ Кравчик Л. М.

Укладач: _____ Домальчук С. В., викладач вищої категорії

Рецензент: _____

Відповідальний за випуск: _____ Кравчик Л. М., викладач вищої
категорії, голова циклової методичної комісії викладачів соціально-
гуманітарних дисциплін та іноземних мов.

Історія України [Текст]: методичні вказівки до виконання самостійної роботи
для здобувачів освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр
денної форми навчання / уклад. С.В.Домальчук – Любешів ВСП
«Любешівський технічний фаховий коледж ЛНТУ, 2023. – 44 с.

Видання містить теми та завдання для виконання самостійної роботи
студентами, а також перелік рекомендованої літератури.

С.В. Домальчук, 2023

Вступ

Метою самостійної роботи студента є, навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з історичними та літературними джерелами, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки, складати конспекти.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до семінарських занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- вивчення запропонованих тем і підготовка до виконання контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання іспиту за контрольними питаннями.

Основною формою самостійної роботи студентів є самостійне вивчення спеціально визначених питань із курсу історії України, які виділяються кафедрою і не виносяться на аудиторні заняття. До кожного із цих питань підбрано список літератури для обов'язкового опрацювання, що включає підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті, матеріали преси. Після вивчення визначених тем, студенти пишуть контрольну роботу (тестування).

Важливою складовою у підготовці до навчальних занять є самостійна робота студента з історичними джерелами та літературою. Зміст і спрямованість цієї роботи визначається на лекціях. Самостійна навчальна робота не лише формує в студентів навички і вміння самостійного здобування знань, що важливо для здійснення неперервної освіти протягом усієї подальшої трудової діяльності, а й має важливе виховне значення, оскільки формує самостійність як рису характеру, що відіграє істотну роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації. Обов'язковою складовою самостійної роботи студентів є: конспектування передбачених до кожного семінарського заняття основних історичних джерел в окремому зошиті.

Індивідуальні завдання. Методичні рекомендації та вимоги

Індивідуальне завдання студенти виконують під керівництвом викладача, який проводить у них практичні заняття за тематикою, що подається в даному виданні. Якість виконання індивідуального завдання враховується при складанні іспиту з історії України. Індивідуальні завдання – це студентська наукова робота, що має на меті: поглибити знання студента з окремої важливої та особливо цікавої проблеми української історії, дати йому навички найпростіших форм наукового дослідження в галузі суспільних наук.

Види індивідуальної роботи студента:

- виконання індивідуальних завдань;

- виконання доручень науково-дослідницького характеру (підготовка доповіді на студентську або загальноуніверситетську наукову конференцію, написання наукової статті або тез виступу, підготовка й участь у конкурсі студентських наукових робіт).

Виконання індивідуального завдання включає в себе чотири основні етапи:

- 1) вибір теми дослідження;
- 2) збирання матеріалів;
- 3) написання тексту;
- 4) оформлення роботи.

На першому етапі студент отримує тему індивідуального завдання на основі поданої в даному виданні тематики або пропонує свою тему. Далі вибрана тема узгоджується з викладачем, остаточно формулюється, після цього міняти тему не бажано. На першому етапі виконання індивідуального завдання визначається структура роботи, складається її план, формується список літератури та джерел. План роботи повинен включати 3-4 питання, що висвітлюють вибрану тему дослідження. Питання обов'язково повинні бути проблемними, науково сформульованими. У структурі роботи слід передбачити коротку вступну частину, у якій мотивується вибір теми та її актуальність, формулюється мета й основні напрямки дослідження. У кінці роботи рекомендується мати заключну частину, у якій були б узагальнені основні положення та висновки із проведеного дослідження. Список літератури та джерел повинен включати широке коло різноманітної літератури (підручників, наукових праць, збірників документів, довідкових видань та статей у наукових журналах) не менше 8-10 найменувань.

Другий етап – це початок творчої роботи із джерелами та літературою. Студент опрацьовує збірники документів, можливо, архівні матеріали, ресурси Інтернету, знайомиться з науковими працями та публікаціями з вибраної теми, робить відповідні виписки, складає структурно-логічні схеми, таблиці, графіки, робить фотокопії, картосхеми і т.п. На цьому етапі в студента повинно скластися чітке уявлення про основні напрямки висвітлення вибраної теми у світлі сучасної концепції історії України.

Третій етап – це узагальнення зібраного матеріалу, його компонування у відповідності зі структурою та планом роботи, написання тексту. Усе це творчий процес, що вимагає від студента зосередженості, мобілізації та реалізації всіх здібностей. Робота має бути творчою, виконаною на основі залучення широкого кола підручників, наукової літератури та документів. Студент повинен продемонструвати вміння відбирати історичний матеріал, всебічно його аналізувати, робити висновки із проведеного аналізу, виявляти тенденції історичного розвитку. Робота не повинна зводитись лише до простого переліку подій, фактів і відповідей на питання: що? де? коли? як? У роботі повинні з'ясовуватися передумови і причини історичних явищ та подій, етапи їхнього розвитку, зв'язок з іншими явищами та подіями, кінцевий результат розвитку, історичне значення та уроки, зв'язок із сучасними подіями.

Четвертий етап – це правильне оформлення виконаного індивідуального завдання. Для написання роботи слід використати папір формату А-4. Обсяг роботи 25-30 сторінок рукописного тексту або 15-20 сторінок друкованого тексту. Обов'язковим у роботі має бути план роботи. У текстовій частині обов'язково слід виділити вступ, питання плану, заключну частину (висновки). У кінці роботи оформляється список використаної літератури, що включає в себе не менше 6 – 8 найменувань. Зразком правильного його оформлення може служити подібний список у даному виданні. Складовою частиною оформлення індивідуального завдання можуть бути власні чи скопійовані ілюстрації, малюнки, картосхеми, а також окремі документи чи таблиці у вигляді додатків.

Тематичне планування самостійної роботи

№ з\п	Зміст навчального матеріалу	Загальний обсяг годин
1	Розділ І . Історія України з найдавніших часів до кінця 19 ст. Самостійна робота №1. Тема. Найдавніша історія України. 1. Витоки українського народу: мовою джерел. 2. Трипільська культура. Первісні державні утворення на території України. 3. Проблема походження й етногенезу східних слов'ян в історіографії.	2
2	Самостійна робота №2. Тема. Утворення і розвиток держави Київська Русь. Галицько-Волинська держава. 1. Релігійний світогляд дохристиянських часів. 2. Хрещення Русі та його історичне значення. 3. Поширення освіти в Київській Русі. 4. Київська Русь в системі міжнародних відносин. 5. Культура в Галицько – Волинському князівстві. 6. Формування української народності. 7. Термін «Русь», «Україна», «русичі» та їх ідентифікація.	2
3	Самостійна робота №3. Тема. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV - перша половина XVII ст.). Виникнення українського козацтва. 1. Українські землі в колі геополітичних інтересів сусідніх держав. 2. Політичні, соціальні та етнокультурні процеси у Великому	2

	князівстві Литовському. 3. Побут і звичаї козаків. Духовний світ українського козацтва.	
4	Самостійна робота № 4. Тема. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Утворення козацької держави. 1. Б. Хмельницький та його місце в історії українського народу. 2. Соціально-економічні зміни в ході національно визвольної війни. 3. Зовнішня політика української держави.	2
5	Самостійна робота № 5. Тема. Соціально-економічний та політичний розвиток Правобережної України в другій половині XVII - XVIII ст. 1. Правобережна Україна, її політичний статус. 2. Економічний розвиток. Слободи, фільваркова система господарювання. 3. Гайдамацький рух. Коліївщина. Опришківство. 4. Закарпаття під владою Угорщини. Доля Буковинських земель.	2
6	Самостійна робота № 6. Тема. Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій у XIX ст. Національне відродження. 1. Перша хвиля Національного відродження. 2. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. 3. Національно-культурне піднесення на західноукраїнських землях.	1
7	Розділ II. Новітня історія України. Самостійна робота №7. Тема. Духовне життя України на початку XX ст. 1. Українська освіта та наука на початку XX ст. 2. Розвиток української літератури та мистецтва на поч.. XX ст..	2
8	Самостійна робота №8. Тема. Українська державність в 1917 – 1921 рр. 1. Створення Центральної Ради та її політична діяльність. 2. Українська держава гетьмана П. Скоропадського. 3. Директорія УНР. 4. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях. 5. Уроки визвольних змагань.	1
9	Самостійна робота №9. Тема. Міжвоєнний період історії українського народу (1921—1939 рр.) Західноукраїнські землі у 20-х – 30-х рр. 1. Становище та національно-визвольний рух в Західній Україні. 2. Українська еміграція у міжвоєнний період. 3. Українська національна ідея від ліберального до	2

	націоналізму: Д. Донцов, Є. Коновалець, А. Мельник, С. Бандера.	
10	Самостійна робота №10. Тема. Україна в роки Другої світової війни та у повоєнному десятилітті. 1. Документи і матеріали про діяльність ОУН – УПА. 2. Наш край у роки Другої світової війни. 3. Голокост в Україні.	2
11	Самостійна робота №11. Тема. Суспільно-політичні та економічні зміни в УРСР (60-х – 80-х рр.) Культурне життя УРСР. 1. Загальноосвітня, середня спеціальна і вища школа. 2. Література і мистецтво. 3. Культурно-освітня робота. Засоби масової інформації.	2
12	Самостійна робота №12. Тема. Україна в умовах незалежності. 1. Україна на сучасному етапі. 1.1. Концепція зовнішньої політики України. 2.1. Західний напрям зовнішньої політики. 3.1. Україна в складі СНД. 4.1. Українська діаспора за кордоном. 2. Політична система України. 1.2. Особливості політичної системи України на рубежі XX – XXI ст.. 2.2. Політичні партії в Україні. 3. Духовне життя в незалежній Україні. 1.3. Розвиток освіти і науки. 2.3. Культурно-мистецьке життя. 3.3. Релігійна ситуація в Україні.	2

Тема 1. Стародавня історія України.

Тести

- Позначте поняття, що характеризує сукупність археологічних пам'яток, які належать до одного часу, певної території та мають певні особливості:
 - Археологічна культура
 - Історичні джерела
 - Історія
 - Палеоліт
- Позначте назву історичного періоду, для якого характерна ямна культура:
 - Кам'яний вік
 - Неоліт
 - Енеоліт
 - Залізний вік.
- Позначте назву джерела, яке містить найдавнішу згадку про кіммерійців:

- а) «Історія» Геродота
 - б) «Ілліада » Гомера
 - в) «Одіссея» Гомера
 - г) «Грецька історія» Ксенофонта.
4. Позначте племена, про які римський поет Овідій писав у «Трістіях» :
«Ворог, сила якого – кінь та швидка стріла, спустошує жалюгідні багатства
навколишніх сіл...»:
- а) Гуни
 - б) Кіммерійці
 - в) Сармати
 - г) Скіфи
5. Позначте археологічну пам'ятку , де розташований Грот Мамонта:
- а) Киїк- Коба в Криму
 - б) Лука – Врублівецька, стоянка поблизу Кам'янця – Подільського
 - в) Мізинська стоянка на Чернігівщині
 - г) Кам'яна Могила на Запоріжжі.
6. Позначте факт, що має відношення до трипільської культури:
- а) Трипільська культура проіснувала 1,5 тис. років
 - б) Трипільці були войовничими племенами
 - в) Кількість жителів у деяких поселеннях трипільців становила більше ніж 100 тис. осіб
 - в) Трипільці поклонялися лісовим богам.
7. Позначте факт, що має відношення до скіфів:
- а) Панування скіфів тривало понад тисячу років
 - б) Давньогрецький історик Геродот поділив скіфів на чотири групи
 - в) Товста Могила, Кам'яна Могила, Курган Солоха, Гайманова Могила- найвідоміші скіфські кургани
 - г) Скіфські племена були асимільовані племенами венедів.
8. Позначте форму релігійних вірувань, відповідно до якої люди поклоняються певному виду рослин чи тварин, які вважаються охоронцями роду:
- а) Магія
 - б) Фетишизм
 - в) Анімізм
 - г) Тотемізм.
9. Розташуйте періоди історії людства в хронологічній послідовності:
- а) Неоліт
 - б) Палеоліт
 - в) Мезоліт
 - г) Енеоліт.
10. Позначте назву металу, із якого було зроблено пектораль, знайдену в скіфському кургані:
- а) Срібло
 - б) Мідь

- в) Бронза
- г) Золото.

Контрольні питання

1. Як називався перший штучний матеріал, яким стали користуватися первісні люди?
2. Вкажіть час появи первісної людини.
3. Внаслідок чого на території сучасної України з'являються люди.
4. Повз які сучасні українські міста проходила межа максимального зледеніння наприкінці раннього палеоліту?
5. Якими були причини появи мамонтів і шерстистих носорогів на території України у первісну добу?
6. Хто такий австралопітек?
7. Вкажіть авторів дніпро-одерської теорії походження слов'янства, що з'явилася у 50-60-х рр. XX ст.
8. Як пов'язана смерть Атілли у 451 році з процесом інтенсивного розселення слов'янства?
9. З якими племенами пов'язують фахівці археологічну культуру Луки Райковської?
10. Що ви знаєте про аваро-слов'янські війни 568-635 рр.?
11. Яке зі слов'янських племен, на думку М.Грушевського, було предками українського народу?
12. Кого з римських та візантійських істориків та хроністів, які у своїх творах згадували про ранніх слов'ян, ви знаєте?
13. Яку назву мала форма соціально-економічної та політичної організації суспільства, котру привезли з собою на територію сучасної України елліни-колоністи?
14. Укажіть хронологічні межі грецької та римської колонізацій Північного Причорномор'я.
15. Охарактеризуйте військову майстерність сарматів.

Література

1. Багацький В.В., Кормич Л.І. Історія України. Підручник / В.В.Багацький, Л.І.Кормич. – К.: Алерта, 2010 – С. 26-47.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник / О.Д.Бойко. – К.:Академвидав, 2002 – С. 13-40.
3. Відейко М.Ю. Трипільська цивілізація / М.Ю.Відейко. – К.:Академперіодика, 2003 – 184 с.
4. Історія України: Посібник / за ред. Г. Д. Темка, Л. С.Тупчієнка. -К.,http://ukrhistory.com.ua/pidruchnyky/istoriya_ukrainy-g.d.temka/t2.html
5. Литвин В.М. Історія України: посібник / В.М.Литвин. – К.: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України». – 2010 – С. 9-35.

Тема 2 . Виникнення та розквіт Київської Русі. Галицько – Волинська держава

Тести

1. Позначте плем'я, у битві з яким загинув київський князь Святослав Ігорович, повертаючись на Батьківщину після походу проти Візантії:
 - а) Хозари
 - б) Авари
 - в) Печеніги
 - г) Половці.
2. Позначте іншу назву варягів:
 - а) Гуни
 - б) Венеди
 - в) Нормани
 - г) Угри.
3. Позначте ім'я київського князя, на печатці якого перше з'явився князівський знак Рюриковичів – тризуб:
 - а) Ігор Старий
 - б) Святослав Ігорович
 - в) Володимир Великий
 - г) Ярослав Мудрий.
4. Позначте назву одного із союзів слов'янських племен, що розселилися на території сучасної України:
 - а) Словени
 - б) Кривичі
 - в) Сіверяни
 - г) В'ятичі.
5. Позначте династію князів, яка перебувала при владі в Київській Русі до роздробленості:
 - а) Рюриковичів
 - б) Ольговичів
 - в) Ігоровичів
 - г) Святославовичів.
6. Позначте ім'я князя,якому кияни докоряли такими словами : «Князю! Ти шукаєш чужих земель, а свою рідну зневажаєш!»:
 - а) Аскольд
 - б) Олег
 - в) Ігор
 - г) Святослав.
7. Позначте назву стану залежних селян, які для підтримки свого господарства укладали на певних умовах договір із землевласником:
 - а) Рядовичі
 - б) Изгої
 - в) Челядь

- г) Закупи.
8. Позначте назву племені , на території якого виник Київ:
- а) Поляни
 - б) Деревляни
 - в) Тиверці
 - г) Уличі.
9. Позначте рік, коли відбувся найбільш вдалий похід Олега у Візантію:
- а) 882р.
 - б) 900р.
 - в) 907р.
 - г) 911р.
10. Позначте роки князювання Ольги:
- а) 969 – 972 рр.
 - б) 912- 945 рр.
 - в) 945 – 969 рр.
 - г) 882- 912 рр.
11. Позначте вид господарства, який становив основу економіки Київської Русі:
- а) Землеробство
 - б) Скотарство
 - в) Торгівля
 - г) Ремесло.
12. Позначте назву найвідомішого літопису часів Київської Русі:
- а) «Слово про закон і благодать»
 - б) «Моління Данила Заточника»
 - в) «Повість минулих літ»
 - г) «Лаврентіївський літопис».
13. Позначте ім'я князя, який правив у 1019 – 1054 рр.:
- а) Володимир Великий
 - б) Святослав Ігорович
 - в) Ярослав Мудрий
 - г) Володимир Мономах.
14. Позначте факт, що стосується життя й діяльності Ярослава Мудрого:
- а) Успадкував владу від князя Святослава
 - б) Розгромив печенігів під стінами Києва.
 - в) За його наказом була збудована Десятинна церква
 - г) Прожив 67 років.
15. Позначте літературний твір, автором якого є Володимир Мономах:
- а) «Повчання дітям»
 - б) «Руська правда»
 - в) «Правда Ярославичів»
 - г) «Ходіння ігумена Даниїла».
16. Позначте рік , коли Володимир охрестив Русь:
- а) 986р.

б) 988 р.

в) 990 р.

г) 991 р.

17. Позначте одну із причин роздробленості Київської Русі:

а) Створення місцевого апарату влади

б) Занепад ремесла і торгівлі

в) Зменшення кількості вотчин

г) Маленька територія Київської Русі.

18. Позначте назву країни, королевою якої була Анна Ярославна:

а) Франція

б) Німеччина

в) Польща

г) Угорщина.

19. У 1246 році Данило здійснив поїздку до монгольського хана, метою якої було:

а) Прийняти віру монголо- татар

б) Отримати підтримку від монголо- татар у боротьбі з боярами

в) Отримати ярлик на княжіння

г) Установити торгові відносини з монголо – татарами.

20. Позначте ім'я правителя Галицько – Волинської держави, який так само , як Данило мав королівський титул.

а) Лев I

б) Лев II

в) Роман Мстиславич

г) Юрій I.

Контрольні питання

1. Які теорії щодо походження Давньоруської держави ви знаєте?

2. Що ви знаєте про протодержавні утворення східних слов'ян?

3. Що вам відомо про похід Олега на Київ у 882 році?

4. Охарактеризуйте міждержавні відносини Київської Русі і Візантії.

5. Поясніть різницю між „горизонтальним” та „вертикальним” принципами наслідування князівської влади у Київській Русі. Як неврегульованість порядку спадкоємства вплинула на єдність Русі?

6. Розкрийте зміст поняття «васалітет».

7. Укажіть причини укріплення Московського князівства.

8. Охарактеризуйте систему адміністративного управління, створеного Золотою Ордою на залежних землях Київської Русі.

9. Дайте характеристику політичної системи держави Київська Русь з монархічною формою правління.

10. Які верстви феодально залежного населення Київської Русі вам відомі?

11. Охарактеризуйте процес урбанізації у Київській Русі.

12. Які історичні обставини києво-візантійських відносин сприяли процесу хрещення Русі?

13. Що Вам відомо про походження національного символу тризуб?

14. Що Вам відомо про перших вітчизняних живописців?
15. Як Ви вважаєте, Київська Русь була полі- чи моноетнічним державним утворенням?

Література

1. Білоцерківський В.Я. Історія України. Навчальний посібник / В.Я.Білоцерківський - К.: Центр учбової літератури, 2007 - С. 26-59 // Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-76.html>
2. Король В.Ю. Історія України: навч. посіб. / В.Ю.Король. – К.: ВЦ «Академія», 2008 – С. 31-45.
3. Кралюк П. Початки християнства в Русі-Україні / П.Кралюк // День. – 2013 - № 101, 105, 107-109.
4. Політична історія України: навч. посіб. / В.А.Греченко, В.І.Танцюра, В.В.Калініченко та ін. – К.: Академвидав, 2008 – С. 17-
5. Ястребов О. Нащадки Великого князя. Сини та онуки Володимира Мономаха, що стали київськими князями / О. Ястребов // День. – 2013 - № 57-58.

Тема 3. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV - перша половина XVII ст.). Виникнення українського козацтва.

Тести

1. Позначте рік припинення існування Галицько – Волинського князівства, як єдиної держави:
 - а) 1336р.
 - б) 1340р.
 - в) 1345р.
 - г) 1347р.
2. Позначте ім'я литовського князя, який іменував себе «З божої ласки князь київський»:
 - а) Ольгерд Гедемінович
 - б) Володимир Ольгердович
 - в) Ягайло Ольгардович
 - г) Вітовт Кейстутович.
3. Хто зазнав нищівної поразки під час Грюнвальдської битви?
 - а) Війська татарські
 - б) Війська Тевтонського ордену
 - в) Руські війська
 - г) Війська угорського короля.
4. Позначте рік проголошення незалежності Кримського ханства від Золотої Орди:
 - а) 1446 р.
 - б) 1447 р.
 - в) 1448 р.
 - г) 1449 р.
5. Позначте , у чому полягає суть Городельської унії:

- а) Династичний шлюб литовського князя й московської княгині
 - б) Угода між литовським князем Свидригайлом і московським князем Іваном III про передачу останньому Чернігово – Сіверської землі
 - в) Надання православній шляхті ВКЛ рівних прав із католиками
 - г) Підтвердження незалежності Литви й зрівняння в правах польської і литовської знаті.
6. Позначте назву міста, якому вперше було надано магдебурзьке право:
- а) Острог
 - б) Київ
 - в) Львів
 - г) Сянок.
7. Позначте назву міста, яке отримало магдебурзьке право в XVст:
- а) Львів
 - б) Чернігів
 - в) Житомир
 - г) Дрогобич.
8. До складу скількох держав входили українські землі в кінці XVIст.?
- а) Трьох
 - б) Чотирьох
 - в) П'яти
 - г) Шести.
9. Позначте подію, яка відбулася на території України в XVст.:
- а) Перехід з Чернігово – Сіверщини під владу Московського царства
 - б) Ліквідація Волинського та Київського удільних князівств
 - в) Прийняття I литовського Статуту
 - г) Кревська унія.
10. Позначте термін, що означає родову знать, аристократію:
- а) Унія
 - б) Іконостас
 - в) Магістрат
 - г) Шляхта.
11. Позначте рік укладання Люблінської унії:
- а) 1569 р.
 - б) 1570 р.
 - в) 1571 р.
 - г) 1572 р.
12. Позначте назву багатогалузевого товарного феодального господарства в XVIст., що ґрунтувалося на праці селян – кріпаків:
- а) Латифундія
 - б) Дворище
 - в) Фільварок
 - г) Маєток.
13. Позначте документ, за яким у XVIст. відбулось закріпачення селян на території України:

- а) Привілей Казимира IV
 - б) «Устав на волоки»
 - в) Третій Литовський статут
 - г) Перший Литовський статут.
14. Позначте назву Запорозької Січі, із якою була пов'язана діяльність М. Дорошенка:
- а) Томаківська
 - б) Чортомлицька
 - в) Кам'янська
 - г) Базавлуцька.
15. Позначте назву козацького корабля:
- а) Яструб
 - б) Сокіл
 - в) Чайка
 - г) Голуб.
16. Позначте неправильну дату та подію:
- а) 1556 р. – спорудження Д. Вишневецьким фортеці на о. Мала Хортиця
 - б) 1559 р.-- походи Д. Вишневецького на Азов
 - в) 1563 р.-- ув'язнення і страта Д. Вишневецького в Стамбулі
 - г) 1574 р.-- виникнення реєстрового козацтва.
17. Позначте посаду, що має відношення до Запорозької Січі:
- а) Осавул
 - б) Каштелян
 - в) Бургомістр
 - г) Курінний.
18. Позначте значення терміна «корогва»:
- а) Грошовий податок
 - б) Список козаків на службі в короля
 - в) Грамота турецького султана
 - г) Прапор.
19. Розташуйте події в хронологічній послідовності:
- а) Повстання під проводом К. Косинського
 - б) Похід козаків під проводом П. Сагайдачного на Кафу
 - в) Похід І. Підкови на Молдову
 - г) Хотинська війна.
20. Позначте прізвисько легендарного керівника козаків, який потрапив у полон та зазнав жахливих тортур від турків:
- а) Кривоніс
 - б) Байда
 - в) Чарторийський
 - г) Небаба.

Контрольні питання

1. Що трапилося з українськими землями, які входили до складу Галицько-Волинської держави після 1340 року?

2. Який титул отримав князь Данило Галицький і його онук?
3. У який спосіб було продовжено династію Романовичів, після того як в результаті загибелі Андрія та Лева II, увірвалася пряма лінія?
4. Охарактеризуйте відносини між Галицько-Волинським князівством і Литвою у їх протистоянні Золотій Орді.
5. Охарактеризуйте зовнішньополітичну діяльність наступників Юрія I – Андрія та Лева II.
6. Охарактеризуйте поетапне приєднання українських земель до Великого князівства Литовського. Охарактеризуйте соціальну структуру українського суспільства у XIV-XVI ст.
8. Проаналізуйте процес закріпачення селянства у Великому князівстві Литовському та Польщі.
9. Охарактеризуйте процес поширення на українські землі католицизму.
10. Що Ви знаєте про процес перетворення шляхти на привілейований стан у XVI ст.?
11. Яким чином позначилося падіння Константинополя у 1453 році на процес продажу українського збіжжя?
12. Що Ви знаєте про утворення Кримського ханства та його експансію на українські землі?
13. Яким чином пов'язані події Лівонської війни 1558-1583 років зі створенням Речі Посполитої?
14. Яка подія активізувала боротьбу Польщі, Угорщини, Литви за спадщину Галицько-Волинського князівства?
15. Охарактеризуйте турецько-татарські взаємовідносини у другій половині XV ст. та їх вплив на долю українських земель.

Література

1. Білінський В. Синьоводська битва: міфи та реалії / В.Білінський // День. – 2012 - № 159-160, 164-165.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник / О.Д.Бойко. – К.:Академвидав, 2002 – С. 90-123.
3. Головка О.П. Держава Романовичів та Золота Орда (40-50рр.XIII ст.) / О.П. Головка // Український історичний журнал. - 2004 - №
4. Політична історія України: навч. посіб. / В.А.Греченко, В.І.Танцюра, В.В.Калініченко та ін. – К.: Академвидав, 2008 – С. 51-91
5. Уривалкін О. М. "Історія України (середина XIII — середина XVII ст.)". Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / О.М.Уривалкін. — К: «Кондор», 2005 - С. 25-175.

Тема 4. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Утворення козацької держави.

Тести

1. Позначте битву, під час якої загинув сподвижник Б. Хмельницького полковник Д. Нечай:
 - а) Битва під Берестечком
 - б) Битва на Жовтих Водах

- в) Битва під Красним
 - г) Облога Збаража.
2. Позначте ім'я кримського хана, із яким Б. Хмельницький у 1648 р. уклав військовий союз:
- а) Тугай – бей
 - б) Іслам – Гірей III
 - в) Девлет – Гірей I
 - г) Шахін – Гірей.
3. Позначте місце битви, де разом програли три командири польського війська:
- а) Батіг
 - б) Жовті Води
 - в) Корсунь
 - г) Пилявці.
4. Позначте одну з причин національно – визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої:
- а) Смерть польського короля
 - б) Обмеження прав козацтва
 - в) Бажання об'єднатися з Московським царством
 - г) Татарські набіги на українські землі.
5. Позначте прізвище українського полковника – сподвижника Б. Хмельницького:
- а) Жолкевський
 - б) Косинський
 - в) Потоцький
 - г) Нечай.
6. Позначте дату битви під Жовтими Водами:
- а) Жовтень 1648 р.
 - б) Квітень 1648 р.
 - в) Червень 1649 р.
 - г) Серпень 1651 р.
7. Позначте дату битви під Батогом:
- а) Червень – серпень 1649 р.
 - б) Липень 1651 р.
 - в) Травень 1652 р.
 - г) Вересень – жовтень 1648 р.
8. Позначте прізвище полковника. Який у битві під Берестечком очолив українські війська:
- а) Кривоніс
 - б) Вишневецький
 - в) Богун
 - г) Небаба.
9. Розташуйте події в хронологічній послідовності:
- а) Смерть І. Золотаренка

- б) Облога Замостя
 - в) Перше українське посольство до Москви
 - г) Похід військ Хмельницького в Молдавію.
10. Позначте назву документа, що був укладений у 1654 році:
- а) Білоцерківська угода
 - б) Зборівська угода
 - в) Травневі універсали Б. Хмельницького
 - г) Переяславська угода.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте відносини Речі Посполитої з Римським папою під час національної революції під проводом Богдана
2. Проаналізуйте аграрну політику Богдана Хмельницького часів Національної революції.
3. Проаналізуйте зміну геополітичної ситуації після укладення Переяславсько-Московського договору.
4. Яким чином вплинуло на зміну зовнішньополітичного курсу Б.Хмельницького Вільненське перемир'я 1656 року?
5. Яким чином пов'язані події початку національної революції в Україні і закінчення Тридцятилітньої війни у Європі?
6. Які соціальні верстви виступали рушійними силами у війську Хмельницького?
7. Охарактеризуйте осінньо-зимову кампанію 1654-1655 років.
8. Що Ви знаєте про фундаментальні основи національної державної ідеї, сформульовані за часів національної революції?
9. Проаналізуйте діяльність Б.Хмельницького як глави виконавчої гілки влади у новоствореній Українській державі.
10. Що Ви знаєте про українсько-татарські взаємовідносини доби національної революції?

Література

1. Білоцерківський В.Я. Історія України. Навчальний посібник В.Я.Білоцерківський. - К.: Центр учбової літератури, 2007 - С. 145-
<http://www.info-library.com.ua/books-book->
2. Литвин В.М. Історія України. Підручник / В.М. Литвин. – К.: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України, 2010 – С. 160- 184
3. Мирончук В.Д., Ігошкін Г.С. Історія України: Навч. посіб. / В.Д. Мирончук, Г.С.Ігошкін. – К.: МАУП, 2001 – С. 72-84.
4. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.) / Смолій В., Степанков В. - К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009 – 448 с.
5. Степанков В.С. Переяславська присяга 1654 р.: зміст і наслідки / В.С.Степанков // Український історичний журнал. – 2003 – № 6 – С. 28-39; 2004 - № 1 – С. 20-28.

Тема 5. Соціально-економічний та політичний розвиток Правобережної України в другій половині XVII - XVIII ст.

Тести

1. Позначте місце, де 1659 р. війська гетьмана Виговського розбили російські війська:
 - а) На Дрижиполі
 - б) Під Конотопом
 - в) Під Чудновим
 - г) Під Чигирином.
2. Позначте назву договірних статей, які були підписані гетьманом І. Брюховецьким:
 - а) Переяславські
 - б) Чуднівські
 - в) Глухівські
 - г) Московські.
3. Позначте рік підписання Андрусівського перемир'я:
 - а) 1675 р.
 - б) 1666 р.
 - в) 1667 р.
 - г) 1672 р.
4. Позначте прізвище гетьмана , за якого було проведено «Генеральне слідство про маєтності»:
 - а) Д. Многогрішний
 - б) І. Самойлович
 - в) І. Мазепа
 - г) Д. Апостол.
5. Позначте прізвище кошового отамана Запорозької січі , який разом із запорожцями підтримав гетьмана І. Мазепу під час походу Карла XII:
 - а) К. Буловін
 - б) Г. Галаган
 - в) К. Гордінко
 - г) І. Сірко.
6. Позначте прізвище керівника гайдамацького повстання в Україні у 1734 році:
 - а) Д. Братковський
 - б) Верлан
 - в) І. Гонти
 - г) О. Довбуш.
7. Позначте рік створення Першої Малоросійської колегії:
 - а) 1708 р.
 - б) 1722 р.
 - в) 1764 р.
 - г) 1775 р.
8. Позначте рік ліквідації гетьманства в Україні:

- а) 1769 р.
- б) 1764 р.
- в) 1781 р.
- г) 1762 р.

9. Позначте рік , коли відбулась «Коліївщина»:

- а) 1765 р.
- б) 1767р.
- в) 1768 р.
- г) 1769 р.

10. Позначте рік ліквідації Запорозької Січі російськими військами:

- а) 1709 р.
- б) 1764 р.
- в) 1775 р.
- г) 1783 р.

Контрольні питання

1. Порівняйте умови Гадяцького та Слободищенського трактатів, їх негативні та позитивні сторони для молодої української держави.
2. Проаналізуйте наслідки приходу до влади Івана Виговського у галузі внутрішньої політики української держави.
3. Які об'єктивні підстави дали привід українському історику Субтельному Іменувати період після Б.Хмельницького добою „Руїни”?
4. Проаналізуйте умови Вічного миру 1686 року, підписаного між Річчю Посполитою та Московщиною.
5. Охарактеризуйте історичні обставини, що передували обранню Івана Мазепи на гетьманство у 1687 році.
6. Визначте характерні риси „Конституції прав і вольностей Війська Запорозького”, прийнятій за гетьманування Пилипа Орлика.
7. Проаналізуйте поетапне позбавлення України її автономних прав у XVIII ст. з боку Російської імперії за О.Д.Бойком „Історія України” (К.: Академія, 2002).
8. Охарактеризуйте головні чинники, які сприяли остаточній ліквідації української автономії у 1764-1783 роках.
9. Визначте причини тимчасового уповільнення процесу російської експансії протягом 1750-1764 років.
10. Охарактеризуйте військові дії, що проводила у XVIII ст. Російська імперія, значним чином використовуючи військовий та економічний потенціал автономної України.

Література

1. Вовк О. Історія одного документу / О. Вовк // День. – 2010 -
2. Горобець В.М. Українська зовнішня політика після Переяслава: стратегічні сили та тактичні відступи другої половини 1655р. / В.М. Горобець // Український історичний журнал. – 2000 - №
3. Крупницький Б. Гетьман Мазепа та його доба / Борис Крупницький. – К. : Україна, 2003 – 240 с. – Режим доступу :

<http://www.mazepa.na-me/hetman-mazepa-ta-yoho-doba/>.

4. Політична історія України: навч. посіб. / В.А.Греченко, В.І.Танцюра, В.В.Калініченко та ін. – К.: Академвидав, 2008 – С.128-
5. Уривалкін О.М. Таємниці розвидок (діяльність таємних служб на території України) / О.М. Уривалкін. – К.: КНТ, 2007 – С. 171-350.

Тема 6. Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій у ХІХ ст. Національне відродження.

Тести

1. Позначте роки існування Товариства об'єднаних слов'ян:
 - а) 1821- 1824 рр.
 - б) 1823- 1824 рр.
 - в) 1822 – 1825 рр.
 - г) 1823 – 1825 рр.
2. Позначте роки боротьби поміщицьких селян Поділля на чолі з У. Кармелюком:
 - а) 1812- 1824 рр.
 - б) 1813- 1826 рр.
 - в) 1813 – 1835 рр.
 - г) 1814 – 1829 рр.
3. Позначте рік підписання Емського указу:
 - а) 1864 р.
 - б) 1872 р.
 - в) 1876 р.
 - г) 1868 р.
4. Позначте рік , скасування кріпацтва в Наддніпрянській Україні:
 - а) 1859 р.
 - б) 1861 р.
 - в) 1864 р.
 - г) 1869 р.
5. Позначте прізвище представника громадського руху другої пол. ХІХ ст. в Наддніпрянській Україні:
 - а) В. Антонович
 - б) М.Шашкевич
 - в) М. Кибальчич
 - г) Я. Головацький.
6. Позначте , коли і в якому місці діяло напівлегальне товариство « Руська Трійця»:
 - а) 1816 – 1824 рр. Перемишль
 - б) 1830 -1834 рр. Ужгород
 - в) 1830 -1837 рр. Львів
 - г) 1833- 1837 рр. Львів.
7. Позначте прізвище одного із засновників Русько – української радикальної партії:

- а) І. Франко
- б) О. Барвінський
- в) Ю. Романчук
- г) А. Вахнянин.

8. Позначте рік заснування Літературного товариства ім. Т. Шевченка у Львові:

- а) 1871 р.
- б) 1873 р.
- в) 1874 р.
- г) 1875 р.

9. Позначте прізвище українського історика, що очолив кафедру історії у Львівському університеті:

- а) В. Антонович
- б) М. Грушевський
- в) О. Лазаревський
- г) М. Костомаров.

10. Позначте прізвище українського фізика, який переклав з грецької мови Євангеліє:

- а) І. Пулюй
- б) В. Гнатюк
- в) С. Томашевський
- г) І. Горбачевський.

Контрольні питання

1. Проаналізуйте становище Правобережжя після Національної революції 1648-1676 років.
2. Охарактеризуйте спроби модернізаційних реформ, здійснених представниками династії Габсбургів наприкінці XVIII ст.
3. Проаналізуйте вплив модернізаційних реформ, здійснених в Австрійській імперії наприкінці XVIII ст. на пробудження
4. Охарактеризуйте участь українців у революції 1848-1849 років в Австрійській імперії.
5. Охарактеризуйте становище правобережних та західних українських земель наприкінці XVII ст.
6. Проаналізуйте яким чином вплинули на становище українських земель поділи Речі Посполитої.
7. Обґрунтуйте істинність (або хибність) твердження, що політика австрійського та російського урядів щодо українських земель носила колоніальний характер.
8. Проаналізуйте зміни в адміністративно-територіальному поділі українських земель у складі Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст.
9. Охарактеризуйте становище українського селянства у першій половині XIX ст. на території Російської імперії.

10. Охарактеризуйте адміністративно-територіальні перетворення на українських землях у складі Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст. З'ясуйте мету таких реформ.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. / О.Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2002 – С. 178-203.
2. Дещинський Л.Є. Історія України та її державності. Курс лекцій: Навч. посіб. / Л.Є.Дещинський. - Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2009
Режим доступу: http://istoriofil.org.ua/load/knigi_po_istorii/ukraina/istorija_ukrajini_ta_jiji_derzhavnosti_kurs_lekcij/13-1-0-5038.
3. Король В.Ю. Історія України: навч. посіб. / В.Ю. Король. – К.: ВЦ «Академія», 2008 – С. 138-157.
4. Михальчук П.А., Куций І.П. Нова Історія України. – Ч.П. / П.А.Михальчук, І.П. Куций. - Тернопіль, Видавництво Астон, 2007 –
5. Чуткий А.І. Історія України: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.І. Чуткий. – К.: МАУП, 2006 – С. 66-89.

Тема 7. Духовне життя України на початку XX ст.

Тести

1. Вкажіть, в якому році була заснована у Києві М. Лисенко музично-драматична школа, яка готувала диригентів, хормейстерів і виконавців на народних українських інструментах, а також співаків і режисерів:
а) 1904 р.
б) 1901 р.
в) 1911 р.
2. Вставте пропущені імена перших льотчиків та аерокон-структорів:
У 1908 р. в Одесі було створено перший у Росії аероклуб. Його члени ... (1876-1916 рр.) і ... (1881-1920 рр.) у 1910 р. здійснили перші в Росії польоти на аероплані. У Києві в Київському товаристві повітроплавання почав свою діяльність ... (1883-1938 рр.), який у 1912 р. побудував перший у світі гідролітак і ... (1889-1972 рр.) — конструктор перших у світі вертольотів.
3. Встановіть хронологічну послідовність публікації наукових робіт:
а) М. Грушевський «Очерки истории украинского народа»
б) Д. Багалій. Публікація першого тому «Історія міста Харкова за 250 років його існування»
в) О. Єфименко «История украинского народа».
4. Встановіть відповідність:
а) Повість «Фата Моргана» — справжня епопея соціальної боротьби українських селян
б) «Біля машини», «Федько—халамидник», «Голота», «Солдатики» — повісті і оповідання відомого українського письменника, в яких показане тяжке життя селян напередодні і в роки революції 1905-1907 рр.

- в) «Синя книжечка», «Кам'яний хрест», «Дорога», «Моє слово» — новели майстра психологічної прози
- г) «Земля» — повість, в якій з великою художньою силою розкрито психологію селян. Хто автор твору:
- а) В. Винниченко
 - б) М.Коцюбинський
 - в) В. Стефаник
 - г) О. Кобилянська.
5. Про якого великого вченого йде річ в цьому біографічному уривку? Видатний вчений. Організатор Української академії наук (1918 р.):
- а) В. Вернадський
 - б) В. Винниченко
 - в) Д. Яворницький
 - г) М. Грушевський.

Тема 8. Українська державність в 1917 – 1921 рр.

Тести

1. Позначте назву органу влади в Україні, який був утворений 4 березня 1917 року:
 - а) Тимчасовий уряд
 - б) Центральна Рада
 - в) Генеральний секретаріат
 - г) Військовий Генеральний комітет.
2. Позначте положення III Універсалу Центральної Ради:
 - а) Курс на продовження війни
 - б) Поширення юрисдикції УНР на 9 українських губерній
 - в) Закріплення права приватної власності на землю
 - г) Відновлення смертної кари.
3. Позначте дату утворення Директорії:
 - а) 11 жовтня 1918р.
 - б) 3 листопада 1918р.
 - в) 27 листопада 1918р.
 - г) 1 грудня 1918р.
4. Позначте дату проголошення Акту злуки УНР та ЗУНР:
 - а) 10 січня 1919р.
 - б) 18 січня 1919р.
 - в) 22 січня 1919р.
 - г) 25 січня 1919р.
5. Позначте повноваження, яких не мала Україна в складі СРСР:
 - а) Право на управління внутрішніми справами
 - б) Право на самостійні зовнішньополітичні відносини
 - в) Право виходу зі складу СРСР
 - г) Право на територіальну цілісність.
6. Позначте посаду, яку займав О. Шумський:

- а) Голова Раднаркому УСРР
 - б) Нарком освіти УСРР
 - в) Нарком юстиції УСРР
 - г) Нарком військових справ.
7. Позначте одну з особливостей проведення НЕПу в Україні:
- а) В Україні НЕП уведено пізніше, ніж в Росії
 - б) Національна політика більшовиків збігалася з національними інтересами українців
 - в) Уведення НЕПу в сільському господарстві збіглося з голодом 1921 – 1923 рр.
 - г) Продподаток в Україні був нижчий, ніж в Росії.
8. Позначте одну з причин голодомору 1932 – 1933 років в Україні:
- а) Підвищення планів хлібозаготівель
 - б) Підняття цін на хліб
 - в) Велика посуха 1931 р.
 - г) Послаблення тиску на селян із боку держави.
9. Позначте один із позитивних наслідків індустріалізації для України:
- а) Побудова великих промислових об'єктів
 - б) Повернення до командних методів управління
 - в) Диспропорційне й нерівномірне формування промислового потенціалу республіки
 - г) Наростаюча централізація економічного життя.
10. Позначте назву просвітницької організації, якої не існувало на території Галичини:
- а) Товариство «Просвіта»
 - б) Наукове товариство ім. Т. Шевченка
 - в) Таємний університет
 - г) Гурток «Наша сила».

Контрольні питання

1. Проаналізуйте склад і спрямованість політичних партій, що взяли участь у створенні Центральної Ради.
2. Охарактеризуйте відносини УНР з Радянською Росією.
3. Проаналізуйте обставини першого встановлення радянської влади в Україні.
4. Охарактеризуйте географію соціальної бази більшовиків у другій половині 1917 року на території українських земель.
5. З'ясуйте, за що члени Центральної Ради зазнавали переслідувань з боку міністра юстиції Тимчасового уряду?
6. Охарактеризуйте життєвий шлях і політичну діяльність Володимира Винниченка.
7. Обґрунтуйте свою позицію стосовно того, хто більше мав легітимних підстав для здійснення державної влади в Україні після Лютневої революції: Центральна Рада чи Тимчасовий уряд?

8. Охарактеризуйте процес переговорів, що відбувався між українською делегацією і представниками Тимчасового уряду у травні-липні 1917 року.
9. Охарактеризуйте процес переговорів у Брест-Литовську, що розпочалися наприкінці 1917 року; дайте оцінку позиції української делегації.
10. Охарактеризуйте ситуацію, що склалася в збройних силах УНР на початку і особливо у березні місяці 1918 року.

Література

1. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: період становлення / В.Ф.Верстюк // Український історичний журнал. – 2007 – № 2 – С.
2. Кульчицький С. Анатомія революції: міфи і дійсність. 1917 рік у нашій історії / С. Кульчицький // День. – 2012.- № 38-39.
3. Нариси історії української революції 1917–1921 років / Ред. кол.: В.А.Смолій (голова). - К.: НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2011 – Кн. 1 – С. 89-250 // Режим доступу: <http://histsans.com/LiberUA/978-966-00-1145-8/978-966-00-1145-8.pdf>
4. Політична історія України: навч. посіб. / В.А.Греченко, В.І.Танцюра, В.В.Калініченко. – К.: Академвидав, 2008 – С. 216-231.
5. Яневський Д.Б. Політичні системи України 1917-1920 років: спроби творення і причини поразки / Д.Б.Яневський. — К.: Дух і літера, 2003 — 767 с.

Тема 9. Міжвоєнний період історії українського народу (1921—1939 рр.) Західноукраїнські землі у 20-х – 30-х рр.

Тести

1. Як називався процес докорінної перебудови аграрного сектора, ініційований більшовицьким керівництвом наприкінці 1920-х рр.?
 - а) Модернізація
 - б) колективізація
 - в) кооперація
 - г) індустріалізація.
2. Комплекс заходів, вжитих ВКП(б) у 1920–1930-х, що мав на меті модернізацію промисловості, було названо:
 - а) колективізація
 - б) експропріація
 - в) індустріалізація
 - г) інкорпорація.
3. Як називався державний лад, коли суспільство потрапляло в цілковиту політичну залежність від компартійно-радянської олігархії?
 - а) Авторитарний
 - б) тоталітарний
 - в) демократичний
 - г) ліберальний.
4. Гоніння та репресії проти діячів культури 30-х рр. отримали назву:
 - а) «справа № 30»

- б) «великий терор митців»
 - в) «знищення талантів»
 - г) «розстріляне відродження».
5. Якого року відбувся перехід до форсованої індустріалізації?
- а) 1928 р.
 - б) 1929 р.
 - в) 1930 р.
 - г) 1932 р.
6. Якого року була прийнята постанова ЦК ВКП(б) про заходи щодо ліквідації куркульських господарств у районах суцільної колективізації?
- а) Листопад 1929 р.
 - б) січень 1930 р.
 - в) березень 1930 р.
 - г) жовтень 1931 р.
7. Голодомор на Україні тривав протягом:
- а) 1929–1930 рр.
 - б) 1930–1931 рр.
 - в) 1931–1933 рр.
 - г) 1932–1933 рр.
8. Затвердження нової Конституції УРСР на надзвичайному XIV Всеукраїнському з'їзді рад відбулося у:
- а) січні 1934 р.
 - б) серпні 1935 р.
 - в) січні 1937 р.
 - г) квітні 1938 р.
9. Голод 30-х рр. охопив регіони найбільш інтенсивного сільського господарства:
- а) Україну, Північний Кавказ, Кубань, Поволжя
 - б) Україну, Північний Кавказ, Поволжя, Північний Казахстан
 - в) Україну, Північний Кавказ, Кубань, Поволжя, Північний Казахстан
 - г) Україну, Кубань, Поволжя, Північний Казахстан.
10. У якому місті у листопаді 1932 р. стала до ладу гідроелектростанція?
- а) Дніпропетровськ
 - б) Запоріжжя
 - в) Київ
 - г) Харків.

Контрольні питання

- 1. З'ясуйте хронологічні межі Нової Економічної Політики.
- 2. Визначте причини переходу радянської влади від політики „воєнного комунізму” до нової економічної політики.
- 3. Проаналізуйте наслідки нової економічної політики для України.
- 4. Охарактеризуйте процес індустріалізації.
- 5. Визначте основні джерела фінансування індустріалізації.
- 6. Розкрийте поняття „надіндустріалізації”.

7. Розкрийте основні завдання першого п'ятирічного плану.
8. Визначте особливості проведення індустріалізації в Україні.
9. Проаналізуйте наслідки індустріалізації.
10. Розкрийте зміст політики колективізації сільського господарства.
11. Охарактеризуйте основні причини колективізації.

Література

1. Голодомор 1932-1933: запорізький вимір. – Запоріжжя:–С.
http://www.archives.gov.ua/Archives/Reestr/Zaporizkij_vymir.pdf
2. Грабовський С. Сталінська міфологія «об'єднання України» / С. Грабовський // День. – 2013 - № 42-43.
3. Кульчицький С.В. - Голодомор 1932-1933 рр.: механізми сталінського терору / С.В.Кульчицький // Український історичний журнал. – 2007 – № 4 – С. 4-26.
4. Литвин В.М. Історія України. Підручник / В.М. Литвин. – К., НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України, 2010 – С. 466-468, 476-484, 501-517.
5. Чорна хмара над Україною. До 75-річчя Великого терору. // День. – 2012 - № 75-76.

Тема 10. Україна в роки Другої світової війни та у повоєнному десятилітті.

Тести

1. Позначте дату підписання радянсько – німецького договору, який вирішував долю Західної України:
 - а) 23 серпня 1939 р.
 - б) 17 вересня 1939 р.
 - в) 1 вересня 1939 р.
 - г) 22 вересня 1939 р.
2. Позначте місце , де відбулася найбільша танкова битва початкового періоду радянсько – німецької війни:
 - а) Під Києвом
 - б) У районі Шумейок на Полтавщині
 - в) У районі річок Нарва – Вісла – Сян
 - г) У районі міст Луцька – Бродів – Рівного – Дубна.
3. Позначте визначення, яке відповідає терміну «Голокост»:
 - а) Винищення єврейського населення в роки Другої світової війни
 - б) Цілковите або часткове винищення певної національності, етнічної , релігійної чи расової спільноти
 - в) Вигнання, висилання окремих осіб чи цілих народів
 - г) Незаконні засудження, масові розстріли, звинувачення.
4. Позначте подію, яка свідчить про розгортання Руху Опору в Україні та стосується діяльності ОУН – УПА:
 - а) «Рейкова війна»
 - б) Утворення підпільної організації «Партизанська іскра»

- в) Карпатський рейд
 - г) Ухвалення «Акту відновлення Української держави».
5. Позначте рису, яка характеризує «новий порядок» в Україні:
- а) Широке застосування репресій проти мирного населення
 - б) Поділ території України на дистрикти
 - в) Будівництво нових підприємств
 - г) Поширення самоврядування.
6. Розташуйте радянські військові операції 1944 року в хронологічній послідовності:
- а) Визволення Львова, Станіслава й Перемишля
 - б) Кримська наступальна операція
 - в) Наступ у напрямку Шпола – Звенигородка
 - г) Яссько – Кишинівська операція
7. Позначте прізвище політичного діяча , який в 1949 році був призначений першим секретарем ЦК КП (б)У:
- а) Жданов
 - б) Каганович
 - в) Л. Мельников
 - г) О. Кириченко.
8. Позначте назву найбільшої антиукраїнської операції з виселення українського населення , здійсненою польською владою у квітні- травні 1947 року:
- а) «Одра»
 - б) «Вісла»
 - в) «Тиса»
 - г) «Дунай».
9. Позначте твердження, яке не можна віднести до причин голоду 1946 р:
- а) Охоплення всієї території України посухою
 - б) Повне вилучення державою продовольства у населення
 - в) Нехтування з боку держави заходами щодо уникнення голоду
 - г) Розореність господарства війною.
10. Позначте назву періоду в історії України, який розпочався в 1953 р . після смерті Й. Сталіна:
- а) Десталінізації
 - б) Демократизації
 - в) Стабілізації
 - г) Репатріації.

Контрольні питання

1. З'ясуйте хронологічні межі Другої світової і Великої Вітчизняної війн. Як вони співвідносяться?
2. Як вирішувалося українське питання різними європейськими країнами напередодні Другої світової війни?
3. Розкрийте зміст пакту Молотова-Ріббентропа.

4. Як ви вважаєте, чи можна вважати входження західноукраїнських земель до складу СРСР окупацією цих територій радянською владою? Відповідь обґрунтуйте.
5. Чи можна вважати радянсько-німецький договір про дружбу і кордон від 28 вересня 1939 р. договором про розмежування сфер впливу між Німеччиною та СРСР?
6. Розкрийте зміст плану нападу Німеччини на Радянський Союз.
7. Визначте основні причини поразки радянської армії на початковому етапі війни.
8. Визначте місце України у планах нацистів.
9. Які плани були розроблені нацистською Німеччиною щодо експлуатації окупованої території України.
10. Дайте характеристику окупаційному режиму на території України.
11. Дайте характеристику партизанського руху на окупованій Україні.
12. Охарактеризуйте ідеологічні засади провідників руху ОУН-
13. Визначте основні етапи визволення України від німців.
14. Визначте основні етапи Другої світової війни.
15. Проаналізуйте наслідки Другої світової війни для України.

Література

1. Боровик М.А., Патриляк І.К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / М.А.Боровик, І.К.Патриляк. - Ніжин, Видавець ПП Лисенко П.П, 2010 // Режим доступу: <http://www.ex.ua/19894271>
2. Запорізький рахунок Великій війні. 1939-1945 / Ф.Г. Турченко, В.М. Мороко, О.Ф. Щтейнле, В. С. Орлянський [та ін.]; Ф.Г. Турченко [наук.ред.]. – Запоріжжя: Просвіта, 2013 // Режим доступу: <http://toloka.hurtom.com/viewtopic.php?t=50638>
3. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії), Г. В. Боряк, Ю. А. Левенець, В. М. Литвин, О. Є. Лисенко (відп. ред.), О. С. Онищенко, О. П. Реєнт, П. Т. Тронько; Рецензенти: О. С. Рубльов, В. Ф. Шевченко. НАН України. Інститут історії України. - Кн. 1-2. - К.: НВП "Видавництво "Наукова думка, НАН України", 2011 // Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?litera&kat=5&id=7095>
4. Україна у Другій світовій війні: джерела та інтерпретації (до 65-річчя Великої Перемоги). Матеріали міжнародної наукової конференції / Ред. рада: Литвин В.М., Смолій В.А., Гінзбург О.П.; Ред. колегія: Карпов В.В., Ковальчук І.П., Легасова Л.В. (відп. ред.), Лисенко О.Є. (наук. ред.). – К.: Вид-во “Аеростат”, 2011 – С. 328-666.
5. Швець В. Рабство ХХ століття. Українське село у Другій світовій війні / В. Швець // День. – 2013 - № 110-111.

Тема 11. Суспільно-політичні та економічні зміни в УРСР (60-х – 80-х рр.) Культурне життя УРСР.

Тести

1. Позначте прізвище діяча, який був обраний першим секретарем ЦК КП України в 1963 році:
 - а) П. Шелест
 - б) В. Щербицький
 - в) Л. Брежнєв
 - г) В. Маланчук
2. Позначте хронологічні межі «золотої» п'ятирічки:
 - а) 1965 -70 рр.
 - б) 1966- 70 рр.
 - в) 1970 -75 рр.
 - г) 1071 – 75 рр.
3. Позначте аббревіатуру структури у складі якої в 1967 році було створено спеціальне «п'яте управління», яке розгорнуло переслідування і репресії щодо українських дисидентів:
 - а) НКВС
 - б) КДБ
 - в) МВС
 - г) СБУ
4. Позначте прізвище відомого українського партійного діяча, який обіймав посади секретаря ЦК КП України, Голови Ради Міністрів УРСР, Першого секретаря ЦК КПУ:
 - а) В. Щербицький
 - б) П. Шелест
 - в) Л. Брежнєв
 - г) П. Недбайло
5. Позначте прізвище українського дисидента 1970 – х рр.:
 - А) П. Тронько Б) В. Стус
 - В) І. Шовкопляс Г) В. Зінич
6. Позначте курс ,який у 1985 р. проголосив М. Горбачов.
 - а) Перебудови
 - б) Реформації
 - в) Великих змін
 - г) Стабілізації.
7. Позначте рік проведення економічної реформи , суть якої полягала в забезпеченні співіснування державного й незалежного від держави секторів господарювання:
 - а) 1985 р.
 - б) 1986 р.
 - в) 1987 р.
 - г) 1988 р.

8. Позначте подію , яка стосується розгортання національно - визвольного руху в Україні:
- а) Утвердження виборних засад в управління промисловими підприємствами
 - б) Прийняття постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР про боротьбу з алкоголізмом
 - в) Обрання Генеральним секретарем ЦК КПРС М . Горбачова
 - г) Створення Народного руху України за перебудову
9. Позначте дату події, яка стала катастрофою всесвітнього масштабу і призвела до небаченого забруднення біосфери:
- а) 25 квітня 1986 р.
 - б) 26 квітня 1986 р.
 - в) 27 квітня 1986 р.
 - г) 28 квітня 1986 р.
10. Розташуйте події в хронологічній послідовності:
- а) Вибори до Верховної ради УРСР
 - б) Підписання договору про утворення СНД
 - в) Спроба антиконституційного перевороту в СРСР.
 - г) Проведення всенародного референдуму в Україні

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте процес повоєнних адміністративно-територіальних змін стосовно українських територій.
2. Проаналізуйте зовнішньополітичну діяльність УРСР.
3. Проаналізуйте причини голоду 1947 року, чи можна було його уникнути?
4. Охарактеризуйте боротьбу ОУН-УПА з радянською репресивною машиною.
5. Які процеси відбулися у царині української культури у даний час?
6. Охарактеризуйте ідеологічні процеси, що відбувалися в цілому в СРСР та в Україні, зокрема, після смерті Й.Сталіна.
7. Охарактеризуйте причини виникнення дисидентського руху в Україні в середині 50-х років, з'ясуйте форми боротьби дисидентів.
8. Які форми русифікації застосовувалися радянською владою?
9. Визначте хронологічні рамки перебування при владі в СРСР Перших (Генеральних) Секретарів КПРС і КПУ від смерті Сталіна до Горбачова.
10. Визначте характерні риси курсу радянської влади на (а фактично консервацію існуючого режиму) наприкінці 60-х у 1970-ті роки.
11. Охарактеризуйте процес ротації вищих керівних кадрів в УРСР на початку перебування В.Щербицького при владі.
12. Охарактеризуйте три основні течії дисидентського руху, що існував в УРСР у 70-х роках.
13. Визначте основні складові „перебудови”.
14. Поміркуйте, які саме причини призвели до розвалу СРСР?
15. Дайте характеристику політичній діяльності М.С. Горбачова.

Література

1. Гісем О.В. Історія України: Довідник / О.В. Гісем. – Х.: Видавництво «Ранок», 2009 – С. 385-425.
2. Даниленко В. - Політичні зміни в СРСР і Україні в період хрущовської „відлиги” // Україна ХХ ст.: Культура, ідеологія, політика: Зб. ст. – Вип. 14 – К., Ін-т історії України, 2008 // Режим доступу: <http://histans.com/JournALL/xxx/14/1.pdf>
3. Захаров Б. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956-1987) / Харківська правозахисна група. — Харків: "Фоліо", 2003 – С. 58-118.
4. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М.Литвина. – К.: Знання, 2006 – С. 422-463.
5. Литвин В.М. Історія України. Підручник / В.М. Литвин. – К., НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України, 2010 – С. 595- 688.

Тема 12. Україна в умовах незалежності.

Тести

1. Позначте рішення , яке стало першим кроком на шляху до формування в Україні власних збройних сил:
 - а) Прийняття воєнної доктрини України
 - б) Створення Міністерства оборони
 - в) Затвердження Концепції оборони і розбудови Збройних сил України
 - г) Прийняття Закону про Збройні сили України.
2. Позначте термін , який означає « процес зближення, співпраці»:
 - а) Консолідація
 - б) Колонізація
 - в) Дезінтеграція
 - г) Централізація.
3. Позначте рік відновлення комуністичної партії в Україні:
 - а) 1991 р.
 - б) 1992 р.
 - в) 1993 р.
 - г) 1994 р.
4. Позначте період, коли в Україні відбулися події, що дістали назву « Помаранчева революція»:
 - а) жовтень 2004 р.
 - б) листопад 2004 р.
 - в) січень 2005 р.
 - г) листопад 2005 р.
5. Позначте назву посади, яку в грудні 1999 р. обійняв В. Ющенко:
 - а) Прем'єр – міністр України
 - б) Голова Верховної Ради України
 - в) Голова Національного Банку України
 - г) Президент України.

6. Позначте назву системи , за якою проходили парламентські вибори 2006 року:

- а) Змішана
- б) Пропорційна
- в) Мажоритарна
- г) Партийна.

7. Позначте зовнішній чинник, який зумовив появу нової держави – незалежної України:

- а) Поразка соціалістичного табору в «холодній війні»
- б) Активізація націонал – демократичних сил республіки
- в) Багатовікова боротьба українського народу за створення власної незалежної держави
- г) Існування в Україні законних органів державного управління.

8. Позначте один із негативних процесів, який супроводжував наближення вітчизняної економіки до ринкових відносин:

- а) Збереження та поглиблення структурної деформації економіки
- б) Низький рівень економічного розвитку
- в) Повне використання економічного потенціалу
- г) Високий рівень економічної свободи.

9. Позначте прізвище особи, яка у 2000 році обіймала посаду Голови Верховної Ради України:

- а) О. Мороз
- б) О. Ткаченко
- в) І. Плющ
- г) В. Литвин.

10. Розташуйте в хронологічній послідовності заходи з розбудови української держави після проголошення незалежності:

- а) Запровадження власної грошової одиниці
- б) Визнання національної символіки як державної
- в) Прийняття Закону «Про громадянство України»
- г) Прийняття Закону «Про державний кордон України».

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте період президентства Л. Кравчука та Л. Кучми, з'ясуйте хронологічні межі їх правління.
2. Охарактеризуйте багатовекторність зовнішньої політики України за часів президентства Л.Кучми, чим вона була обумовлена.
3. Чому, на Вашу думку, в період президентства Л.Кучми часто змінювалися особи, які обіймали посаду прем'єр-міністра України? Відповідь обґрунтуйте.
4. Визначте позитивні і негативні риси президентства Л.Кравчука.
5. Чому, на Вашу думку, конституційний процес в Україні тривав 5 років?
6. Визначте особливості формування багатопартійної системи в Україні.
7. Які принципи були покладені Л.Кучмою в нову соціально-економічну стратегію держави?

8. У чому полягають особливості проведення “шокової терапії” в Україні?
9. Спробуйте розкрити секрет “політичного життя” Л. Кравчука.
10. У чому полягає сутність проблеми енергетичної безпеки України.

Література

1. Багацький В.В., Кормич Л.І. Історія України. Підручник / В.В. Багацький, Л.І.Кормич. – К.: Алерта, 2010 – С. 347-364.
2. Віднянський С.В., Мартинов А.Ю. - Зовнішня політика України: еволюція концептуальних засад та проблеми реалізації / С.В. Віднянський, А.Ю.Мартинов // Український історичний журнал. –
3. Історія України: Новітня доба: навч. посіб. / за ред. В.М.Литвина. – К.: Академвидав, 2012 – С. 398-464.
4. Кульчицький С. Глиняні ноги колоса. Причини появи і розпаду СРСР. Не ювілейні роздуми над темою / С. Кульчицький //
5. Кульчицький С.В. Утвердження незалежної України: перше десятиліття / С.В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2001 - № 2 – С. 3-22, № 3 – С. 48-68, № 4 – С. 3-40.

Тематика індивідуальних завдань

1. Трипільська культура та її роль в історії українського народу.
2. Українські землі в стародавніх описах іноземних авторів.
3. Назви предків українців у зарубіжних писемних джерелах та їхнє сучасне прочитання.
4. Літописні слов'янські племена в Україні.
5. Етнотворча роль українського козацтва.
6. Державотворча роль українського козацтва.
7. Національно-визвольний рух в Україні в XVIII ст.
8. Ліквідація Запорізької Січі.
9. Діяльність українських —громад в XIX ст.
10. Парламентська діяльність українців у російській та австрійській державах.
11. Перший універсал Центральної Ради.
12. Другий універсал Центральної Ради.
13. Третій універсал Центральної Ради.
14. Четвертий універсал Центральної Ради.
15. Питання національно-державного будівництва в програмах політичних партій України початку XX ст.
16. Українське національно-культурне відродження 1920-х років.
17. ОУН: ідеологія та методи боротьби за Українську державність.
18. Молодіжне підпілля в Україні під час Другої світової війни.
19. Вклад України в перемогу над нацизмом та фашизмом.
20. Рух шістдесятників та дисидентів в 50-х – 70-х рр. XX ст. в Україні.
21. Зростання суспільно-політичної активності студентської молоді України наприкінці 80-х – на початку 90-х рр.
22. Особливості багатопартійності в незалежній Україні.
23. Забезпечення прав національних меншин в сучасній Україні.

24. Українська діаспора та її роль в історії України.
25. Незалежна Україна і європейський інтеграційний процес.
26. Українська національно-державна символіка: зародження, становлення й утвердження.

Завдання для вивчення персоналій з історії України **Про кого говорили ?**

1. «Тесть Європи».
2. Історик М.Грушевський про нього: «Смілій і чесний лицар-войовник, що у всім поступає одкрито і сміло, не шукає здобичі, ні багатства, цінить тільки славу воєнну і для неї одної живе. Се герой княжої дружини, її найвищий ідеал».
3. „Сонце руїни”.
4. «У Богдана Хмельницького ... пройшов усі щаблі служби...».
5. Д. Дорошенко: «В особі....православна церква знайшла собі видатного провідника, який сполучав щасливо в своїй особі всі дані, потрібні в тодішніх обставинах...».
6. «...ставив справу української церкви настільки широко, що не відкидав навіть ідеї порозуміння з Римом».
7. Людина «з подвійним дном» і «з тисячею лиць».
8. Г. Хоткевич: «Вище й вище ставитиметься пам'ятник народний в душах народу тому, хто так давно, в темні часи середньовіччя, під серцем виносив ту ідею, яка тепер стрясає передовими сучасних синів України».
9. Польський король Ян III Собеський: «... - воїн славний і в ратній справі великий промисловець».
10. Історик Д. Яворницький: «Ім'я його як ватажка оточене було ореолом нездоланного, і тому вороги боялися його більше вогню, більше бурі, більше пошесті світової».
11. Французький дипломат, що відвідав його у 1704 році в Батурині відзначав, що він досконало володіє мистецтвом «говорити і не сказати».
12. П. Орлик: «Він знехтував усім, що було йому найдорожчого у світі, знехтував і самим життям, аби піднести свою Вітчизну і визволити її з-під московського ярма».
13. Історик М. Грушевський: «...гетьманство ... - це останній відблиск української державності...перед остаточним знищенням української автономії».
14. «Апостол правди і науки».
15. «Український Кремуцій Корд».
16. На думку російського письменника М. Чернишевського, він «...був людиною такої широкої вченості, такого розуму і так любив істину, що праці його мають дуже високу наукову цінність. Його розуміння діячів та подій російської історії майже завжди або збігаються з істиною, або близькі до неї».
17. „Він ... гріє всю Україну, а світить далеко, ще далі ”.

18. М. Грушевський: „... це останній відблиск української державності ... перед остаточним знищенням української автономії”.
19. Він «...є переконливим прикладом еволюції соціал- демократичного діяча революційного плану в діяча національно-державного»
- 20.Л. Винар: «Діяльність і творчість... творять цілу епоху в інтелектуальному, науковому, національно- культурному і державному розвитку нової України. Він побіг Траса Шевченка й Івана Франка – «цієї всеукраїнської трійці» культурного і національно- державного відродження української нації – належить до унікальних і найвидатніших постатей в історії України».
21. Іноземні журналісти називали його «український Гарібальді».
22. Історик В. Липинський: «Трьох синів рідних має сьогодні наша мати – спільна наша людська громада – Україна: хлібороба-гетьманця і неомонархіста, більш або менш соціалістичного інтелігента-демократа й республіканця, і пролетаря – большевика та інтернаціоналіста. Всі сини її поріжені, кволі, слабосилі й сильної, об’єднуючої їх всіх національної ідеї вони досі для громади своєї створити були не в силі».
23. На думку видатного вченого Йозефа Шумпетера, він «найкращий слов’янський економіст».

Кому належить вислів?

1. «Мертві сорому не мають», «Іду на ви».
2. «Що губимо руську землю, зводячи ворожнечу між собою?»
3. «Зліша від зла честь ханська».
4. «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця».
5. «Поет – завжди учень».
6. «Щоб усі слов’яни стали добрими братами».
7. «Я став перевертнем...».
8. «Зерна всіх наук криються в душі людини» .
9. «Не можу дозволити закривати ризами серце від світу».
10. «Всяк мусить пізнати свій народ, а в народі - себе».
11. «Я бачив, що українські партії мають силу революційну, деякі розкладову – а творчої організаційної не мають».
12. «Я беру на себе трудну річ дати повну правдиву картину боротьби українства за визволення своєї нації після Великої Російської Революції».

Глосарій (словник термінів, обов’язкових для розуміння та запам’ятовування)

Антанта -- (від фр.entente — згода, початок виразуфр.Entente cordiale — сердечна угода) — військово-політичне угруповання, основними членами якого були Великобританія, Франція і Росія, створене в 1904—1907 роках.

Археологічна культура – сукупність схожих речових решток, здобутих під час археологічних розкопок, що належать до одного часу і знаходяться на одній території.

Бронзовий вік – період в історії людства, коли поруч із кам'яними застосовувались знаряддя з бронзи. На теренах України тривав від початку 2 до початку 1 тисячоліть до н.е.

Велика Вітчизняна війна — термін, яким радянська історіографія та низка істориків країн колишнього СРСР окреслюють радянсько-німецький збройний конфлікт 1941–1945 років у рамках Другої світової війни.

Велике розселення слов'ян – переселення слов'ян, яке відбувалося в Європі в 6-7 ст. н.е. як складова частина процесу великого переселення народів, внаслідок якого слов'янські племена з'являються у Подунав'ї, глибинних районах Балканського півострова, на заході доходять до р.Ельби та балтійського узбережжя, на Пн. Сх. – до верхів'я Дону й Волги.

Воєнний комунізм – здійснювані більшовицькою владою у 1918-1921 роках соціально-економічні перетворення з метою якнайшвидшого встановлення комуністичного ладу за програмою, розробленою В. І. Леніним. Політика воєнного комунізму зазнала краху і була замінена т.зв. новою економічною політикою (НЕП).

Генеральний секретаріат – виконавчий орган влади, створений Центральною Радою після проголошення нею Першого універсалу. Був першим національним українським урядом в ХХ ст. Очолювався В. К. Винниченком.

Геноцид — цілеспрямовані дії з метою знищення повністю або частково окремих груп людей або цілих народів за національними, етнічними, расовими або релігійними мотивами.

Головна українська рада – міжпартійна організація, створена 2 серпня 1914р. із представників трьох галицьких партій – УНДП, УРП і УСДП.

Десталінізація – процес ліквідації наслідків сталінізму, започаткований під керівництвом М.С.Хрущова після смерті Й. Сталіна.

Друга світова війна — наймасштабніша світова війна в історії людства. Почалася 1 вересня 1939 і тривала до 2 вересня 1945, коли на борту лінкора «Міссурі» підписано капітуляцію Японії перед союзними державами. Друга світова війна значно вплинула на долю людства. В ній брала участь 61 країна (80 % населення Землі). Воєнні дії відбувалися на територіях 40 країн. До збройних сил було мобілізовано 110 млн осіб у всьому світі. Загальні людські втрати досягли 50-55 млн осіб, з них загинуло на фронтах 27 млн.

Дружина – збройні загони, що становили постійне князівське військо та апарат влади на Русі. Поділялась на старшу (бояри) та молодшу (професійні воїни).

Енеоліт – перехідний період від неоліту до бронзового віку. Називають також мідно-кам'яним, або мідним віком. Людина вже навчилася обробляти перший метал – мідь, але панівна роль у виготовленні знарядь праці ще належить каменю.

Етнос -- група людей, об'єднаних спільними ознаками: об'єктивними або суб'єктивними. Різні напрямки етнології включають в ці ознаки походження, мову, культуру, територію проживання, самосвідомість та ін.

Замок – приватне або державне довготривале укріплення, оточене захисними огорожами, стінами, вежами.

Запорізька Січ – велика територія степової України на південь за порогами Дніпра, де у 15-18 ст. формувався козацький військово-адміністративний устрій і діяли козацькі порядки. Січчю також називали столицю козацьких земель, укріплення на одному із дніпровських островів за порогами.

Ікона – живописне, графічне чи різьблене зображення образу Ісуса Христа, Божої Матері або інших святих та сцен з їхнього життя, що застосовується в християнському богослужінні як об'єкт для поклоніння.

Іконостас – стіна-перегородка, що відокремлює вівтар християнського храму від його основної частини і слугує місцем для розміщення кількох рядів ікон.

Індустріалізація -- 1) історичний процес техніко-економічного переходу від аграрного до промислових способів суспільного виробництва, який проходить через машинну стадію виробництва товарів і послуг. Поняття індустріалізації використовується для позначення історичної епохи європейських промислових революцій, котра почалась в другій половині 18 ст. в Англії. Пізніше вона поступово поширилася на інші країни Європи та Північної Америки. В Азії та Латинській Америці з середини 20-го століття.

2) В СРСР індустріалізація, як керована урядом зверху реформа, була оголошена і проведена в 30-х роках 20 ст. і означала, на відміну від загальноприйнятого значення поняття — комплекс заходів з прискореного розвитку промисловості, вжитих ВКП(б) у період другої половини 20-х до кінця 30-х років.

Історичні джерела – пам'ятки минулого, які безпосередньо відбивають історичний процес і дають можливість вивчати історію. Все, створене раніше людським суспільством і збережене до наших днів у вигляді об'єктів матеріальної та духовної культури.

Карпатська Україна – 1) неофіційна назва території Закарпаття; 2) офіційна назва автономної Української республіки у складі Чехо-Словаччини в 1938-1939 рр. і Української незалежної держави на Закарпатті в березні 1939р.

Клейноди (з нім. «коштовність») – символи-відзнаки українського козацтва: корогва (прапор), бунчук, булава, печатка, литаври, перначі тощо.

Книжкова мініатюра – ілюстрація, якою оздоблювали рукописні книги.

Князь – глава держави – князівства. Великий князь – вищий князівський титул в Київській Русі, що належав у 10- 13 ст. київським князям.

Козацтво – особливий стан вояків-землеробів, що сформувався на південних українських землях у 15 ст. із представників різних соціальних станів. У 16-17 ст. відігравав вирішальну роль у господарському освоєнні прикордонних земель та політичному житті.

Козацька старшина – привілейована верхівка козацтва, його військовий та адміністративно-політичний керівний склад. За звичаями козаків, старшина обиралася і звітувала перед всією козацькою громадою.

Колгоспи – колективні об'єднання селян, що створювалися в СРСР в процесі колективізації. Існували в трьох формах, залежно від ступеня відчуження

селянської власності: найменшого у ТСОЗах (товариствах спільного обробітку землі), середнього в артільях (де селяни зберігали за собою присадибну ділянку, худобу, птицю) та максимального у комунах (де усуспільнювалось все господарство, аж до дрібної худоби та реманенту).

Колективізація — створення великих колективних господарств на основі селянських дворів. Втілювалась як державна політика в Радянському Союзі наприкінці 20-х рр. XX ст. з метою встановлення цілковитого контролю більшовицької влади над сільськогосподарським виробництвом.

Колонізація – 1) заселення та освоєння вільної території; 2) загарбання території якоїсь країни або краю, її підкорення, визиск, експлуатація а інколи і винищення її людських та природних ресурсів.

Кооперація (лат. cooperatio) — форма організації економічної діяльності людей і організацій, для спільного досягнення загальних цілей або задоволення потреб.

Магдебурзьке право – право за яким міста звільнялися від управління й суду великих землевласників та створювали органи місцевого самоврядування за зразком німецького міста Магдебурга.

Малоросія – назва Гетьманщини в законодавчих актах і розпорядженнях російського царського уряду після Переяславської угоди 1654р. Як історико-географічне поняття застосовувалося істориками кінця 18 – поч. 20 ст.

Масонство – від фр. масон – вільний муляр – релігійно-етичний рух, що бере початок від європейських мулярських цехів і набув сучасних рис у 18 ст. Невеликі, глибоко законспіровані гуртки- «ложі», об'єднані між собою у таємні організації, розглядали філософські та релігійні проблеми, проголошували, зазвичай, демократичні гасла (права людини, свобода слова, республіка, конституція). Будучи по-суті космополітичними та надцерковними організаціями, масонські ложі вбачали свою найвищу мету у створенні всесвітнього «розумного суспільства» без поділу на держави та релігійні конфесії. В Росії та на теренах України масовий масонський рух відбувається на початку 19 століття і виділяється нехарактерною для Європи політизованістю.

Мезоліт – середня між палеолітом та неолітом доба кам'яного віку. На землях України датується приблизно від 10 до 7 тис. років тому.

Монархія — форма державного правління, за якої найвища державна влада повністю (необмежена, абсолютна монархія) або частково (обмежена, конституційна монархія) належить одній особі — спадкоємному монархові. Монархів в різних державах офіційно називають по-різному: царями, імператорами, великими князями, ханами, королями тощо).

Національне відродження – термін, який набув поширення у 19 ст. для означення процесів, пов'язаних із пробудженням національної свідомості бездержавних народів Європи. В ході цього процесу етнос (народ) починає відчувати себе як нація.

Нація – територіально об'єднана етнічна спільнота, що усвідомлює історичну, культурну та економічну єдність, має спільне бачення майбутнього.

Неоліт – або «новий кам'яний вік», останній період кам'яного віку, що тривав на теренах України протягом 4-3 тисячоліть до н.е.

Неолітична революція – перехід від привласнюючого господарювання (мисливство, збиральництво) до відтворюючого (землеробство, скотарство), що відбувається за доби неоліту.

Остарбайтер (нім.: східний робітник) – німецький термін на означення осіб, вивезених гітлерівцями із східних окупованих територій протягом Другої світової війни на примусові роботи до Німеччини.

Пакт Молотова — Ріббентропа — розрахована на 10 років міждержавна угода, підписана 23 серпня 1939 року у Москві міністром закордонних справ Німеччини Йоахимом фон Ріббентропом та Головою Ради народних комісарів, народним комісаром закордонних справ СРСР В'ячеславом Молотовим. Пакт гарантував нейтралітет Радянського Союзу в конфлікті Третього Рейху з Польщею та країнами Заходу, та давав можливість повернення Радянським Союзом втрачених Росією у Першій світовій війні територій. Таємним додатковим протоколом визначались сфери взаємних інтересів обох держав у Східній Європі та поділ Польщі між ними при очікуваному у ті дні нападі Німеччини на Польщу.

Палеоліт – найдавніша доба кам'яного віку за археологічною періодизацією. В Україні тривав близько 1 млн. років і закінчився 10 тис. років тому. Палеоліт поділяють на ранній та пізній.

Пацифікація (з лат.: умиротворення, замирення, заспокоєння) – офіційна назва репресивної політики щодо населення Західної України, проведена урядом Польщі восени 1930 р.

Перша світова війна (28 липня 1914-11 листопада 1918) -- один з найбільш широкомасштабних збройних конфліктів в історії людства між військовими блоками Антантою та Троїстим (пізніше – Четверним) союзом. В результаті війни припинили своє існування чотири імперії: Російська, Австро-Угорська, Османська і Німецька (хоча виникла замість кайзерівської Німеччини Веймарська республіка формально продовжувала іменуватися Німецької імперією). Країни-учасниці втратили близько 12 млн чоловік убитими (рахуючи мирних жителів), близько 55 млн було поранено.

Промисловий переворот – перехід від мануфактури з її ручною ремісничою технікою до великого фабрично-заводського механізованого виробництва. На українських землях в складі Російської імперії тривав з 30-х по 80-ті роки 19 століття.

Протекторат – форма залежності, за якої одна держава (протектор) перебирає здійснення зовнішніх відносин іншої держави (протектованої), захист її територій, а нерідко ставить під свій контроль її внутрішні справи.

Путч (нем. Putsch) — державний переворот, зазвичай під началом консервативних або праворадикальних сил.

Радгоспи (радянські господарства) – сільські підприємства державної форми власності, в яких селяни працюють на правах найманих робітників.

Ранній залізний вік – один з періодів в історії людства за археологічною періодизацією, який змінює бронзовий вік. Відзначається початком застосування залізних знарядь праці та зброї, а також виникненням перших державних утворень та остаточним розселенням індоєвропейців.

Республіка (від лат. *res publica* — справа громади) — форма державного правління, за якої верховні органи державної влади обираються на певний термін, з окресленими законами повноваженнями, існує поділ влади на законодавчу, виконавчу, судову. Республіка відмінна від монархії — форми державного правління, при якій верховна державна влада належить одній особі — монарху, передається у спадок.

Референдум (від лат. *referendum* — те, що треба доповісти) — в державному праві прийняття електоратом (виборцями) рішення з конституційних, законодавчих чи інших внутрішньо- чи зовнішньополітичних питань.

Руїна – назва, вживана в історичній літературі 60-80-х рр. 17 ст. щодо періоду української історії після смерті Богдана Хмельницького. Характеризується значними громадянськими заворушеннями, інтервенціями іноземців, спустошенням і руйнуванням створеної Хмельницьким української держави. Закінчилася розподілом України на Правобережну та Лівобережну і закріпленням її території під владою Московії, Речі Посполитої та Османської імперії.

Союз визволення України (СВУ) – політична організація емігрантів із Наддніпрянської України, що виникла в серпні 1914р. у Львові.

Суспільні стани – групи населення із закріпленими за ними тогочасними законами правами та обов'язками, нормами поведінки та звичаями.

Тоталітаризм (від лат. *totalitos* цілісний — той, що охоплює усе загалом) — система державно-політичної влади, яка регламентує усі суспільні та приватні сфери життя і не визнає автономії від держави.

Троїстий союз — військово-політичний блок Німеччини, Австро-Угорщини та Італії, який склався в 1879–1882 і був спрямований проти Франції і Росії.

Установчі збори – представницька установа, яка створюється громадянами під час буржуазно-демократичної революції на основі загального виборчого права для вирішення питання про майбутню форму державного правління і вироблення конституції.

Федерація (лат. *foederatio* — об'єднання, союз) — форма державного устрою, за якої вищі територіальні одиниці держави мають певну юридично визначену політичну самостійність, чим відрізняються від звичайних адміністративно-територіальних одиниць унітарної держави. Складові частини федерації -- це своєрідні державоподібні утворення, які називають суб'єктами федерації, а територія федерації складається з територій її суб'єктів.

Феодална роздробленість-- поділ феодалної держави на малі та великі володіння, які не мали централізованої влади. На Русі період роздробленості

тривав протягом 12-13 ст. і характеризувався створенням нової системи управління об'єднанням удільних князів та зміцненням самостійності окремих князівств.

Фреска – картина, намальована спеціальними фарбами по сирому тиньку на стіні храму або іншої будівлі.

Християнство – одна з світових релігій. Віра в єдиного бога, що втілюється в трьох образах: Бога-Отця, Бога-Сина Ісуса Христа та Бога-Святого Духа.

Центральна Рада, або Українська Центральна Рада (УЦР), — спочатку український представницький орган політичних, громадських, культурних та професійних організацій; згодом, після Всеукраїнського Національного Конгресу — революційний парламент України, який керував українським національним рухом. Період дії: 4 (17) березня 1917—28 квітня 1918.

Четверний союз – воєнно-політичний блок Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії і Османської імперії, що виник на основі *Троїстого союзу* і протистояв країнам *Антанти* в Першій світовій війні. З огляду на географічне розташування країни союзу називають також Центральними державами.

Шляхта – родова знать, аристократія, еліта, яка зазвичай виконує роль політичного провідника, захисника національних інтересів свого народу.

Язичництво (поганство) – система первісних релігійних вірувань, які виражаються в обожненні сил природи, рослин, тварин, душ померлих предків та надприродних істот: русалок, лісовиків, домових тощо.

Яничари – турецька регулярна піхота, створена у 2-й половині 14 ст. султаном Мурадом 1.

Ясир – бранці, що їх захоплювали для продажу в рабство татари і турки під час грабіжницьких нападів на слов'янські землі.

Історія України [Текст]: методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр денної форми навчання.

Комп'ютерний набір і верстка: С.В. Домальчук

Редактор: С.В. Домальчук

Підп. до друку _____ 2023 р. Формат А4.

Папір офіс. Гарн. Таймс. Умов. друк. арк. 3,5

Обл. вид. арк. 3,4. Тираж 15 прим.

Інформаційно-видавничий відділ

Луцького національного технічного університету

43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75

Друк – ІВВ Луцького НТУ

